

सर्वोच्च अदालत, पूर्ण इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय
माननीय न्यायाधीश श्री ओम प्रकाश मिश्र
माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल

आदेश

०७०-NF-०००४

विषय :- उत्प्रेषणयुक्त परमादेश।

नेपाल विद्युत प्राधिकरण, केन्द्रीय कार्यालय, दरबारमार्ग, काठमाडौं तथा ऐ. को
संचालक समितिसमेतको तर्फबाट कार्यकारी निर्देशक दीपेन्द्रनाथ शर्मा-----१

पुनरावलोकनकर्ता
विपक्ष

विरुद्ध

मोरङ जिल्ला विराटनगर उप-महानगरपालिका वडा नं. ८ स्थित मैनावती स्टील
इण्डस्ट्रिज प्रा.लि. -----१

प्रत्यर्थी
निवेदक

सर्वोच्च अदालतमा फैसला गर्ने:- माननीय न्यायाधीश श्री बलराम के.सी.
माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३२ तथा १०७(२) बमोजिम दायर हुन
आएको प्रस्तुत रिट निवेदनमा यस अदालतको संयुक्त इजलासको मिति २०६८।२।५को
आदेश उपर न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ११(१)को खण्ड (ख) बमोजिम
पुनरावलोकनको निस्सा प्रदान भई पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य र आदेश यस
प्रकार छ:-

नेपाल सरकारको विद्युत नीति अनुसार विद्युतको महसुल विद्युत महसुल निर्धारण आयोगले निर्धारण गर्ने कानूनी प्रावधान रहेको छ। विद्युत ऐन, २०४९ को दफा १७(१) एवं विद्युत महसुल निर्धारण नियमावली, २०५० को नियम ३ वमोजिम गठन हुने विद्युत महसुल निर्धारण आयोगको निर्णयबाट निर्धारण हुन्छ। विपक्षी विद्युत महसुल आयोगले विद्युत ऐन, २०४२ को दफा १७(३) र (६) अनुसार विद्युत महसुल निर्धारण गर्दा सबै परिस्थितिलाई मध्यनगर राखी गर्नु पर्ने हो। विद्युत ऐन, २०४९ को दफा १७(३) अनुसार विद्युत महसुल निर्धारण गर्दा विद्युत महसुल आयोगले ग्राहकको किसिम र किसिम अनुसारको महसुल निर्धारण निर्धारण गर्नु पर्ने हुन्छ। विपक्षी नेपाल विद्युत प्राधिकरणले विद्युत महसुल आयोगले तोकेको किसिम अनुसार फरक फरक डिमाण्ड शुल्क र एनर्जी शुल्क तोक्नको लागि विद्युत महसुल आयोग समक्ष प्रस्ताव गर्ने र उक्त प्रस्तावको जाँचबुझ गरी महसुलको अन्तिम निर्णय विपक्षी महसुल आयोगबाट हुन्छ। विद्युत महसुलको खपतको आधारमा विद्युत शुल्क नलगाई विपक्षी प्राधिकरण र आयोगले स्वीकृत के.भि.ए. को आधारमा डिमाण्ड शुल्क लगाईने र एनर्जी शुल्क विद्युत खपत युनिटका आधारमा लगाईने गरी भएको व्यवस्थाबाट औद्योगिक र व्यापारिक लगायतका ग्राहकहरूले विद्युत सप्लाई विना पनि डिमाण्ड शुल्क तिर्नु पर्ने अवस्था रहेको छ।

नेपाल सरकार तथा विद्युत महसुल निर्धारण आयोग र नेपाल विद्युत प्राधिकरणले विद्युत सप्लाई गर्दा उद्योग व्यवसाय समेतका ग्राहकलाई एनर्जी वापत दोहोरो शुल्क लगाउने निर्णयबाट उद्योगी व्यापारीलाई ठूलो नोक्सानी पुगेको छ। विद्युत सप्लाई हुँदाको अर्थात विद्युत खपत गरे वापतको शुल्क मात्र बुझाउनु पर्नेमा विद्युत सप्लाई नभएको अवस्थामा पनि महिनाभर विद्युत सप्लाई भए सरह नेपाल विद्युत प्राधिकरणलाई विद्युत महसुल बुझाउन पर्ने अनिवार्य व्यवस्था वस्तु नै नदिई पैसा लिने जस्तो भएको छ। क्रेता र विक्रेता बीच सम्पादनहुनु पर्ने क्रिया नभईकन पनि क्रेताले रकम बुझाउनु पर्ने विपक्षीको निर्णय प्राकृतिक न्याय र बजार सिद्धान्त विपरित छ। निवेदकको स्वीकृत के.भि.ए. को एनर्जी महिनाभर २४ सै घण्टा लिने दिने शर्त विपक्षीहरूबाट पूरा भएको छैन। विद्युत सप्लाईको विद्युत महसुल (डिमाण्ड शुल्क) लिने भनी भनिए पनि व्यवहारमा विद्युत महसुल महिनाभर २४ सै घण्टा विद्युत सप्लाई नभएपनि पूरै डिमाण्ड शुल्क/महसुल लिने कार्य भएको छ। त्यस्तो कार्य विद्युत महसुल आयोग तथा प्राधिकरणको काबु बाहिरको परिस्थितिबाट भएको भन्ने पनि होइन, छैन। प्रस्तुत विषय करारीय विषय पनि होईन।

हाम्रो स्वीकृत १३०० के.भि.ए. विद्युत शक्ति उपलब्ध नगराए पनि १३०० के.भि.ए. बराबरको डिमाण्ड शुल्क तिर्नु बुझाउनु पर्ने गरी विपक्षी नेपाल सरकार, विद्युत महसुल निर्धारण आयोगको मिति (संशोधन र परिमार्जन भएको भए सो समेतको आधारमा) २०५८।४।५ मा बसेको २५ औं बैठकको निर्णय अनुसार २०५८ भाद्र महिनाको विद्युत खपतमा हुने २०५८ साल आश्विन १ गते देखिको विलमा समावेश गरी डिमाण्ड शुल्क समेत लिने गरेको निर्णय एवं काम कारवाहीबाट निवेदकलाई नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२, १३, र १९ समेतद्वारा प्रदत्त हक, अधिकार हनन भई उल्लेखित निर्णय एवं काम, कारवाही विद्युत ऐन, २०४९ को दफा १७ विपरित रही त्रुटिपूर्ण एवं गैरकानूनी भएको हुँदा उल्लेखित निर्णय एवं सोसंग सम्बन्धित सम्पूर्ण काम, कारवाहीहरू बदर गरी विद्युत शक्ति/एनर्जी महिनाभर २४ सैं घण्टा सप्लाई दिएको अवस्थामा मात्र डिमाण्ड शुल्क सहित, विद्युत एनर्जीको महसुल लिने व्यवस्था गर्न अर्थात महिनामा २४ सैं घण्टा विद्युत सप्लाई नगरी डिमाण्ड शुल्क लिने व्यवस्था नगर्नु नगराउनु भनी विपक्षीहरूको नाममा परमादेश समेत जारी गरी प्रस्तुत निवेदनको अन्तिम टुङ्गो नलागेसम्म डिमाण्ड शुल्क (महसुल) नलिनु, नदिलाउनु भनी अन्तरिम आदेश समेत जारी गरी गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको निवेदन पत्र।

यसमा के कसो भएको हो ? निवेदकको मा बमोजिमको आदेश किन जारी हुनु नपर्ने हो ? यो आदेश प्राप्त भएका मितिले बाटाका म्याद बाहेक १५(पन्द्र) दिन भित्र लिखित जवाफ पेश गर्नु भनी विपक्षीहरूलाई सूचना पठाई लिखित जवाफ आएपछि वा अवधि नाघेपछि पेश गर्नु। साथै अन्तरिम आदेश समेतको मागका सम्बन्धमा विचार गर्दा दुवै पक्षको भनाई सुनी यो सम्बन्धमा आदेश हुनु वाञ्छनीय, देखिएको हुँदा अन्तरिम आदेशको छलफलको लागि मिति २०६६।११।११ को तारेख तोकी नेपाल विद्युत प्राधिकरण र महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयलाई सूचना दिई नियम बमोजिम पेश गर्नु भन्ने यस अदालतको मिति २०६६।११।४ को आदेश।

विपक्षी रिट निवेदकले आफ्नो रिट निवेदनमा नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको के कस्तो काम कारवाहीबाट निजको संविधान प्रदत्त मौलिक हक एवं कानून प्रदत्त हक, अधिकारको हनन हुन गएको हो भन्ने सम्बन्धमा कुनै उल्लेख गर्न नसकेको अवस्थामा अन्य निकायबाट भए गरेका काम कारवाहीको सम्बन्धमा यस कार्यालयलाई प्रत्यर्थी बनाउन र यस कार्यालयको नाउँमा कुनै किसिमको आदेश जारी गर्न

मिल्ने होइन। जहाँसम्म विद्युत महसुल निर्धारणको प्रश्न छ, तत् सम्बन्धमा नेपाल सरकारले विद्युत महसुलको निर्धारण गर्दा विद्युत ऐन, २०४९, विद्युत महसुल निर्धारण नियमावली, २०५० समेतको कानूनी व्यवस्थाको अनुशरण गरी निर्धारण गर्ने भएकोले अख्तियार प्राप्त निकायले प्रचलित नेपाल कानूनको पालना गरी भए, गरेको कार्यलाई विपक्षी निवेदकले अन्यथा भन्न नमिल्ने हुँदा रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने व्यहोराको नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्को तर्फबाट ऐ. का म. मुख्य सचिव माधवप्रसाद घिमिरेको लिखित जवाफ।

विद्युत ऐन, २०४९ को दफा १७ मा विद्युत महसुल र अन्य दस्तुरहरु निर्धारण गर्नको लागि नेपाल सरकारले एउटा महसुल निर्धारण आयोग गठन गर्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यसै गरी सोही ऐनको दफा ४० को अधिनमा रही नेपाल सरकारले " विद्युत महसुल निर्धारण नियमावली, २०५०" जारी गरी लागू गरेको छ। सोही नियमावलीको अधिनमा रही विद्युत महसुल निर्धारण आयोगको निर्णय बमोजिम नेपाल विद्युत प्राधिकरणले विद्युत महसुल लिने गरेको छ। के कस्तो उपभोक्तालाई के कसरी विद्युत महसुल लिने भन्ने विषयमा यस मन्त्रालयको प्रत्यक्ष संलग्नता नरहने हुँदा रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने नेपाल सरकार, उर्जा मन्त्रालयको तर्फबाट ऐ. का सचिव शंकरप्रसाद कोइरालाको लिखित जवाफ।

निवेदकले यस विभागको के कुन काम कारवाहीबाट निजहरुको नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ ले प्रत्याभूत गरेका धारा १२, १३ र १९ द्वारा प्रदत्त हकहरु कुण्ठित हुन जाने हो सो कुरा रिट निवेदनमा यकिन रुपमा खुलाउन नसकेको तथा विभागबाट निवेदकहरुको संवैधानिक एवं कानूनी हक अधिकारमा आघात पार्ने किसिमको कुनै काम कारवाही पनि नभए नगरिएकोले यस विभागलाई समेत विपक्षी बनाई दायर गरिएको प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने व्यहोराको विद्युत विकास विभाग काठमाण्डौंको तर्फबाट ऐ. का महानिर्देशक सुनिलकुमार मल्लको लिखित जवाफ।

निवेदकले विद्युत शक्ति उपलब्ध गराए वा नगराए पनि स्वीकृत के.भि.ए. बराबरको डिमाण्ड शुल्क तिर्नु बुझाउनु, पर्ने गरी नेपाल सरकार, विद्युत महसुल निर्धारण आयोगको मिति २०५८।४।५ मा बसेको २५ औं बैठकको निर्णयानुसार २०५८ साल भाद्र महिनाको विद्युत खपतमा हुने २०५८ साल आश्विन १ गते देखिको विलमा समावेश गरी डिमाण्ड शुल्क समेत लिने गरेको स्वीकार गरी सक्नु भएको छ। सो थाहा जानकारी सोही समयमा भई सकेकोमा

झण्डै ९/१० वर्ष पछि आएर सो निर्णयले आफ्नो संविधान प्रदत्त मौलिक हक हनन भयो भन्नु आफैमा हाँस्यास्पद छ।

विद्युत महसुल र अन्य दस्तुरको निर्धारण गर्न विद्युत ऐन, २०४९ को दफा १७(१) बमोजिम नेपाल सरकारले विद्युत महसुल निर्धारण आयोग गठन गर्ने व्यवस्था छ। सोही दफाको उपदफा २ बमोजिम उक्त आयोगमा नेपाल सरकारको प्रतिनिधि, अर्थविज्ञ, विद्युतको उत्पादन, प्रसारण र वितरणकर्ता तथा ग्राहक मध्येबाट कम्तिमा ५ जना व्यक्तिहरू रहने व्यवस्था छ। सो आयोगले विद्युत महसुल वा अन्य दस्तुर निर्धारण गर्दा सोही दफाको उपदफा ३ बमोजिम ह्रासकट्टी दर, उपयुक्त लाभ, संरचनाको संचालन तरिका, उपभोक्ता मूल्यसूचीको परिवर्तन, रोयल्टी आदिको आधारमा निर्धारण गर्दछ। सोही आधार टेकेर मिति २०५८।४।५ गते भएको निर्णयको आधारमा डिमाण्ड शुल्क उठाउने अधिकार आयोगले प्राधिकरणलाई दिएको र प्राधिकरणले डिमाण्ड शुल्क उठाउँदै आएकोमा डिमाण्ड शुल्क २४ सैं घण्टा विद्युत सप्लाईसंग जोडिएको छ भन्न मिल्ने होइन। उपलब्ध विद्युत अधिकतम मात्रामा सप्लाई गर्ने प्राधिकरणको प्रतिवद्धता लाईन जडान आवेदन फाराममा नै उल्लेखित छ। विद्युत सप्लाईमा २४ सैं घण्टा नियमितता हुन नसक्दा पनि सप्लाई संरचनाको संचालन, सुरक्षा र २४ घण्टा आपतकालिन सेवा उपलब्ध गराउन भई रहने खर्चको लागि न्यूनतम लिई रहने शुल्कका रूपमा डिमाण्ड शुल्क रहेकोले आयोगको स्वीकृति बमोजिम नेपाल विद्युत प्राधिकरण विद्युत महसुल संकलन विनियमावली, २०५० को विनियम ४ र अनुसूची (१) मा उल्लेख भए बमोजिम डिमाण्ड शुल्क उठाईएको कार्य कानून बमोजिमको भएकोले अन्यथा मात्र नसकिने प्रष्ट छ। कानून बमोजिम अख्तियार प्राप्त निकायले कानूनी परिधि भित्रबाट गरेको निर्णय बमोजिम बिगत ९/१० वर्ष देखि कार्यान्वयनमा रहेको काम कारवाही गैर कानूनी नहुँदा रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने व्यहोराको नेपाल विद्युत प्राधिकरण, प्रधान कार्यालय र ऐ. को संचालक समिति समेतको तर्फबाट अख्तियार प्राप्त ऐ. का कार्यकारी निर्देशक डा. जिवेन्द्र झाको लिखित जवाफ।

विद्युत ऐन, २०४९ को दफा १७(१) एवं विद्युत महसुल निर्धारण नियमावली, २०५० को नियम ३ बमोजिम विद्युत महसुल निर्धारण आयोग गठन भएको हो। यस आयोगलाई कानूनले प्रदान गरेको अधिकार क्षेत्रभित्र रही विद्युत महसुल निर्धारण गर्दै आएको छ। यसै

सिलसिलामा आयोगको मिति २०५८।४।५ मा बसेको २५ सौं बैठकले पछिल्लो पटक ऐनको दफा १७ को उपदफा (३), (५) र (६) तथा नियमावलीको नियम ६ बमोजिम विद्युत महसुल निर्धारण गरेको हो। यसरी महसुल निर्धारण गर्दा प्रचलित कानून बमोजिम महसुल निर्धारण गरिएको र रिट निवेदकको नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२, १३ र १९ द्वारा प्रदत्त हकमा आघात पार्ने काम समेत यस आयोगबाट नभएकोले विपक्षीको रिट निवेदन खारेज भागी छ। विद्युत उत्पादन प्रसारण र वितरण समेतको लागत खर्चलाई न्यूनतम रूपमा उपभोक्ताबाट विद्युत महसुल मार्फत असुल गर्ने गरी विद्युत प्राधिकरणले आयोग समक्ष डिमाण्ड शुल्क, महसुल प्रस्ताव पेश गर्ने र उक्त लागत तथा महसुल प्रस्ताव ठिक वा बेठिक छानविन गर्ने अधिकार यस आयोगलाई रहेको छ। सोही बमोजिम छानविन गरी आयोगबाट निर्धारण गरिएको डिमाण्ड शुल्क असुल गर्न नपाईने भनी निवेदकले दावी लिन मिल्दैन। निर्धारण गरेको महसुल लिने उठाउने र महसुल नतिरेमा लाईन काट्ने लगायतका कार्य आयोगको क्षेत्राधिकार भित्रको विषय नभएकोले विपक्षीको रिट खारेज गरी पाउँ भन्ने व्यहोराको विद्युत महसुल निर्धारण आयोग काठमाण्डौंको तर्फबाट ऐ. का अध्यक्ष महेन्द्रनाथ अर्यालको लिखित जवाफ।

यसै रिट निवेदन साथ पेस हुन आएको ०७२४ को रिट निवेदनमा विद्युत महसुल निर्धारण आयोगको मिति २०५८।४।५ को निर्णयनै बदर माग गरेको र उक्त रिट निवेदनमा आज यसै इजलासबाट बुझाई सकेको डिमाण्ड शुल्क फिर्ता नहुने एवं आजका मितिबाट मात्र लागू हुने गरी लोडसेडिङ भएको अवधिको डिमाण्ड शुल्क नलिनु भनी विपक्षीहरूका नाउँमा परमादेश समेत जारी भएको हुँदा उक्त निवेदनमा लिइएका आधारकारण बाट प्रस्तुत निवेदनमा समेत लोडसेडिङ भएको अवधिको डिमाण्ड शुल्क नलिनु भनी विपक्षीहरूका नाउँमा परमादेश जारी गरिदिएको छ भन्ने यस अदालतको संयुक्त इजलासको मिति २०६८।२।५ को आदेश।

विद्युत ऐन, २०४९ बमोजिम गठित विद्युत महसुल निर्धारण समितिमा नेपाल सरकारको प्रतिनिधि, अर्थ विज्ञ, विद्युत उत्पादन, प्रसारण र वितरणकर्ता, विद्युतका ग्राहक, उद्योग वाणिज्य संघ, गैर सरकारी व्यक्ति समेतको प्रतिनिधित्व हुने भई सो समितिले सो ऐनको दफा १७(३) र विद्युत महसूल निर्धारण नियमावली, २०४९ को नियम ६ बमोजिम विद्युत महसूल र अन्य दस्तुर निर्धारण गर्ने गर्दछ। यसरी विधायिकाले विद्युतको महसूल निर्धारण गर्न समिति गठन

गरी सो समितिको सिफारिस अनुसार विद्युतको महसूल र अन्य दस्तुर निर्धारण भएको स्थितिमा विद्युतको महसूल र अन्य दस्तुर निर्धारण कार्यमा अदालतले हस्तक्षेप गर्दा विधायिकी अधिकारमा हस्तक्षेप गरेको मानिने हुन्छ। नियमित रूपमा विद्युत आपूर्ति भएको अवस्थामा मात्र डिमाण्ड शुल्क लिन पाउने भन्ने कानूनी व्यवस्था नरहेकोले नेपाल विद्युत प्राधिकरणले विद्युत निर्धारण समितिले निर्धारण गरे अनुसारको डिमाण्ड शुल्क लिन नपाउने भन्न मिल्दैन। विद्युत सेवा उपलब्ध गराए वापत विद्युत सेवा उपलब्ध गराउनेले ग्राहकबाट लिने रकम "विद्युत महसूल" र सोदेखि बाहेक ग्राहकले तिर्न बुझाउन पर्ने रकम "अन्य दस्तुर" अन्तरगत पर्ने भन्ने विद्युत ऐन, २०४९ र विद्युत महसूल निर्धारण नियमावली, २०५० बाट देखिँदा विद्युत महसूल र डिमाण्ड शुल्क अलग अलग भई डिमाण्ड शुल्कलाई विद्युत महसूल शुल्कको रूपमा व्याख्या गर्न मिल्दैन। तसर्थ नेपाल विद्युत प्राधिकरणबाट प्रदान गरेको सेवा उपभोग गरे वापत लाग्ने डिमाण्ड शुल्कलाई विद्युत आपूर्ति भए वापत ग्राहकले तिर्नु पर्ने विद्युत महसूलको रूपमा व्याख्या गरी लोडसेडिङ्ग भएको अवधिको डिमाण्ड शुल्क नलिनु भनी परमादेश समेत जारी हुने ठहर्‍याएको यस अदालतको संयुक्त इजलासको फैसला विभिन्न मुद्दाहरूमा यस अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्तहरू विपरित रहेको हुँदा न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ११(१) को खण्ड (ख) बमोजिम पुनरावलोकन गरी पाउँ भन्ने व्यहोराको निवेदन पत्र।

यसमा विद्युत महसूल तथा अन्य दस्तुर निर्धारणका शर्त र आधारहरू समेत विद्युत ऐन, २०४९ को दफा १७(३) र विद्युत महसूल निर्धारण नियमावली, २०५० को नियम ६ मा उल्लेख भएको र आयोगले निर्धारण गरेबमोजिम ग्राहकबाट विद्युत महसूल र अन्य दस्तुर लिन सक्ने हक विद्युत ऐन, २०४९ को दफा १६(१) ले नेपाल विद्युत प्राधिकरणलाई प्रदान गरेको पाइन्छ। विद्युत शुल्क र डिमाण्ड शुल्क पृथक पृथक रही ग्राहकले प्रयोग गरेको अनुपातमा विद्युत शुल्क र ग्राहकले माग गरेबमोजिम सेवा प्रदायकले निश्चित उर्जाको क्षमता रिजर्भ एवं सुरक्षित गरी दिने र सो वापत ग्राहकले कबुल गरेबमोजिम सम्झौताका आधारमा लाग्ने दस्तुर डिमाण्ड शुल्क लिन पाउने कानूनी व्यवस्था भएको अवस्थामा यस अदालत संयुक्त इजलासबाट डिमाण्ड शुल्क नलिनु भनी मिति २०६८।२।५ मा भएको फैसलामा ने.का.प. २०५३, नि.नं. ६२००, पृष्ठ ४२९ मा प्रतिपादित सिद्धान्त समेतको त्रुटि विद्यमान रहेको हुँदा प्रस्तुत मुद्दा

न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ११ उपदफा (१) को खण्ड (ख) अनुसार पुनरावलोकन गरी हेर्ने निस्सा प्रदान गरिदिएको छ भन्ने यस अदालतबाट भएको आदेश।

नियमबमोजिम पेशी सुचीमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको मिसिल अध्ययन गरी पुनरावलोकनकर्ताका तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ताहरू श्री शरद कोइराला, श्री राज कुमार पोखरेल ले विद्युत ऐन, २०४९ को दफा १७ तथा विद्युत महसुल निर्धारण नियमावली, २०५० को अधिनमा रही विद्युत महसुल निर्धारण आयोगको निर्णयबमोजिम विद्युत महसुल लिने कार्यले निवेदकको मौलिक हक हनन भएको अवस्था छैन। ग्राहकले माग गरेबमोजिमको के.भि.ए. जडान गर्ने, त्यसको सुरक्षा, सेवा वापत भनी तोकिएको डिमाण्ड शुल्क स्थायी प्रकृतिको भई सो शुल्क इनर्जी शुल्कभन्दा पृथक शुल्क हो। विद्युत सप्लाई प्राकृतिक श्रोतको उपलब्धतामा निर्भर रहने हुँदा सुखयायाममा जलश्रोत घट्न गई काबु बाहिरको परिस्थितिमा मात्र लोडसेडिङ हुने गर्दछ। विद्युत प्राधिकरणले २४ सैं घण्टा विद्युत आपूर्ति दिने भनी निवेदकसँग कुनै सम्झौता नगरेको र ग्राहकले विद्युत मागको फर्म भरी सोमा उल्लेखित शर्त स्वीकारसमेत गरी सकेपछि लोडसेडिङ भएको अवधिको डिमाण्ड शुल्क लिन पाईदैन भन्न मिल्दैन। निवेदकलाई मात्र २४ सैं घण्टा इनर्जी सप्लाई गर्ने अन्य ग्राहकलाई नगर्ने गर्न मिल्दैन। समन्यायको आधारमा सबैलाई विद्युत उपलब्ध गराउने सामाजिक उत्तरदायित्व नेपाल विद्युत प्राधिकरणको रहेको स्थितिमा रिट निवेदन खारेज गर्नुपर्नेमा परमादेश जारी हुने ठहर गरेको यस अदालतको संयुक्त इजलासको फैसला त्रुटिपूर्ण छ भनी वहस प्रस्तुत गर्नुभयो।

निवेदक तर्फबाट उपस्थित विद्वानअधिवक्ता श्री भरत थापा ले स्वीकृत के.भि.ए. अनुसार २४ सैं घण्टा विद्युत सप्लाई गरेमा मात्र डिमाण्ड शुल्क लिन मिल्दछ, लोडसेडिङ अवधिको डिमाण्ड शुल्क लिन मिल्दैन। स्वीकृत के.भि.ए. अनुसार विद्युत सप्लाई पाउने आधारमा नै उद्योगीले उद्योगमा लगानी गर्ने हुँदा विपक्षीले लगाएको डिमाण्ड शुल्कको कारणले उद्योगमा लगानी गर्न उद्योगीहरू निरुत्साहित हुने अवस्था सिर्जना हुन जान्छ। साथै यसले उद्योगमाथि थप आर्थिक भारसमेत पर्न गएको छ। यसै कुरालाई दृष्टिगत गरी नेपाल सरकारले मिति २०६५।१२।५ मा लोडसेडिङ भई विद्युत आपूर्ति नभएको कारणले उद्योग संचालन नभएको अवधिको डिमाण्ड चार्ज ६ महिनाको लागि छुट दिने निर्णयसमेत गरेको हुँदा यस अदालतको

संयुक्त इजलासको फैसलामा कुनै त्रुटि नरहेकोले सो फैसला सदर हुनुपर्छ भनी वहस प्रस्तुत गर्नु भयो।

विद्वान कानून व्यवसायीहरूको वहस सुनी मिसिल अध्ययन गरी हेर्दा प्रस्तुत मुद्दामा यस अदालतको संयुक्त इजलासको आदेश मिलेको छु छैन ? भन्ने सम्बन्धमा निर्णय दिनु पर्ने हुन आयो।

विद्युत महसुल निर्धारण आयोगको मिति २०५८।४।५ को निर्णयअनुसार २०५८ साल भाद्र महिनाको विद्युत खपतमा २०५८।६।१ गतेदेखिको विलमा इनर्जी शुल्क र डिमाण्ड शुल्क अलग अलग लगाउने निर्णय भएकोमा नेपाल विद्युत प्राधिकरणले विद्युत ऐन, २०४९ को दफा १७ विपरित लोडसेडिङको कारणले विद्युत सेवा उपभोग गर्न नपाएको समयको पनि डिमाण्ड शुल्क लिएको हुँदा सो निर्णय बदर गरी २४ सै घण्टा विद्युत उपलब्ध गराएको अवस्थामा मात्र डिमाण्ड शुल्क लिनु लोडसेडिङको समयको डिमाण्ड शुल्क नलिनु भन्ने परमादेश समेत जारी गरी पाउँ भन्ने निवेदन दावी रहेकोमा "विद्युत आपूर्ति नभई लोडसेडिङ भएको बेलामा पनि विद्युत आपूर्ति भएको बेलाको Unit को हिसावमा हिसाव गरी डिमाण्ड शुल्क लगाउने निर्णय सो हदसम्म उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरी दिएको छ। लोडसेडिङ भएको अवधिको डिमाण्ड शुल्क नलिनु भनी विपक्षीहरूका नाउँमा परमादेश समेत जारी हुने" ठहर्‍याई यस अदालतको संयुक्त इजलासबाट फैसला भएकोमा सो फैसला पुनरावलोकन गरी पाउँ भनी परेको निवेदनमा पुनरावलोकनको निस्सा प्रदान भई निर्णयार्थ पेश हुन आएको पाईयो।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा यिनै पुनरावलोकन कर्ता विपक्षीले मोरङ जिल्ला विराटनगर उपमहानगरपालिका वडा नं. ९ स्थित मोरङ व्यापार संघकोतर्फबाट अख्तियार प्राप्त ऐ. को सञ्चालक अध्यक्ष महेश जाजु विरुद्ध पुनरावलोकन गरी पाउँ भनी दिएको ०७०-NF-०००३ को उत्प्रेषणयुक्त परमादेशको रिट निवेदनमा "विद्युत ऐन, २०४९ को दफा १७(१) बमोजिम गठित विद्युत महसुल निर्धारण आयोगले सो ऐनको दफा १७(३) तथा (६) बमोजिमको आधारमा विद्युतको महसुल निर्धारण गरेको कार्य कानून प्रतिकूल नरही सो आयोगले कानूनको अख्तियारी बमोजिम विद्युतको महसुल निर्धारण गर्ने निर्णय गरेको देखिएको र सोही निर्णयको आधारमा नेपाल विद्युत प्राधिकरणले निवेदकबाट डिमाण्ड शुल्क असुल गरेको देखिएको स्थितिमा विद्युत महसुल निर्धारण आयोगबाट भएको त्यस्तो कानूनबमोजिमको निर्णयउपर यस अदालतबाट हस्तक्षेप गरी

उक्त निर्णयलाई बदर गर्न र परमादेश समेत जारी गर्न मिल्ने देखिन आएन। तसर्थ निवेदकको रिट निवेदन खारेज गर्नु पर्नेमा विद्युतको महसुल निर्धारण गर्ने गरी विद्युत महसुल निर्धारण आयोगबाट मिति २०५८।४।५ मा भएको निर्णय बदर गरी लोडसेडिङ्ग भएको अवधिको डिमाण्ड शुल्क नलिनु भनी विपक्षीहरूका नाउँमा परमादेश समेत जारी हुने ठहर्‍याएको यस अदालतको संयुक्त इजलासको मिति २०६८।२।५ को फैसला मिलेको नदेखिँदा सो फैसला उल्टी भई निवेदकको रिट निवेदन खारेज हुने ठहर्छ भनी आज यसै इजलासबाट आदेश भई सकेको छ। प्रस्तुत रिट निवेदनमा निवेदकले दावी लिएको विषय वस्तु र लगाउको ०७०-NF-०००३ को उत्प्रेषणयुक्त परमादेशको रिट निवेदनमा निवेदकले दावी लिएको विषय वस्तु एउटै रहेको देखिँन आउँछ। यसरी रिट निवेदनको विषय वस्तु एउटै भएको ०७०-NF-०००३ को रिट निवेदनमा यस अदालतको संयुक्त इजलासको फैसला उल्टी भई रिट निवेदन खारेज हुने र निर्देशनात्मक आदेश समेत जारी हुने ठहरी आज यसै इजलासबाट फैसला भई सकेको हुँदा सोहि विषयवस्तु रहेको प्रस्तुत निवेदनको मागदावी सम्बन्धमा थप विवेचना गरिरहन परेन। तसर्थ ०७०-NF-०००३ को रिट निवेदनमा उल्लेखित आधार र कारणहरूबाट प्रस्तुत रिट निवेदनमा पनि लोडसेडिङ्ग भएको अवधिको डिमाण्ड शुल्क नलिनु भनी विपक्षीहरूका नाउँमा परमादेश समेत जारी हुने ठहर्‍याएको यस अदालतको संयुक्त इजलासको मिति २०६८।२।५ को फैसला मिलेको नदेखिँदा सो फैसला उल्टी भई निवेदकको रिट निवेदन खारेज हुने ठहर्छ । दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाई दिनु।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छौं

न्यायाधीश

न्यायाधीश

इति संवत् २०७२ साल माघ २१ गते रोज ५ शुभम् ..... ।